

TÁC ĐỘNG CỦA KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐẾN TÌNH HÌNH TỘI PHẠM VÀ PHÒNG NGỪA TỘI PHẠM Ở NƯỚC TA

TS. TRẦN HỮU TRĂNG *

1. Hơn hai mươi năm thực hiện đường lối đổi mới do Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng cộng sản Việt Nam (12/1986) khởi xướng với phương châm đổi mới toàn diện “*cả về tư duy, phong cách, tổ chức và cán bộ, cả kinh tế, chính trị, xã hội và đối ngoại, nhưng trước hết là đổi mới tư duy, nhất là tư duy kinh tế*”,⁽¹⁾ nền kinh tế nước ta đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng. Từ nước phải nhập khẩu lương thực, nước ta đã sản xuất đủ lương thực và vươn lên trở thành một trong những nước xuất khẩu lương thực, nông sản lớn trên thế giới với các mặt hàng, chiến lược như lúa gạo, cà phê. Tốc độ tăng trưởng của nền kinh tế luôn ổn định, đời sống người dân ngày càng được nâng cao.⁽²⁾ Nền kinh tế thị trường ở nước ta đang dần hình thành và phát triển: Nền kinh tế thị trường có sự lãnh đạo của Đảng.⁽³⁾ Khác với các nền kinh tế thị trường trên thế giới, nền kinh tế thị trường nước ta có các đặc trưng cơ bản sau:

- Kinh tế thị trường đang được hình thành và phát triển dưới sự thúc đẩy của tiến trình phát triển hiện đại của nền kinh tế toàn cầu. Khung pháp lý cơ bản làm tiền đề cho sự phát triển của nền kinh tế thị trường đã dần hoàn thiện nhưng việc thể chế hoá các quan hệ sở hữu và phân phối còn chưa hoàn toàn thoát khỏi những dấu ấn của thời bao cấp, vì vậy không những chưa thực sự giải phóng hết các

năng lực sản xuất mà còn tạo ra sự trì trệ trong phát triển, phát sinh nhiều tiêu cực trong các hoạt động quản lý kinh tế.

- Các yếu tố thị trường và các loại thị trường còn chưa được phát triển đồng bộ. Đất đai, sức lao động, khoa học công nghệ... chưa được xem là hàng hoá, nên thị trường sức lao động, đất đai và khoa học công nghệ... chưa được xác lập và vận hành theo nguyên lý của nền kinh tế thị trường, trình độ quản lý kinh tế rất thấp. Điều đó đã gây cản trở cho sự phát triển của nền kinh tế cũng như dễ làm phát sinh tiêu cực.

- Kinh tế thị trường nước ta còn chưa thực sự có được nền tảng vững chắc. Các chủ thể kinh doanh còn ở trình độ phát triển thấp, năng suất, hiệu quả và sức cạnh tranh thấp, chưa thực sự năng động, chưa phát huy hết nội lực. Nền kinh tế còn thiếu những tổ chức kinh tế mạnh có thể tạo ra những chuỗi sản phẩm thương hiệu toàn cầu, tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển của toàn bộ nền kinh tế.

- Nền kinh tế thị trường nước ta mặc dù mới đang trong giai đoạn hình thành và phát triển nhưng lại được xây dựng theo khuôn mẫu kinh tế thị trường hiện đại của thế giới: Kinh tế thị trường có sự quản lý, điều tiết của

* Giảng viên Khoa luật hình sự
Trường Đại học Luật Hà Nội

Nhà nước. Nhà nước vừa là chủ thể kinh tế công vừa là chủ thể quản lý, điều tiết nền kinh tế. Điều này vừa tạo thuận lợi giúp chúng ta nhanh chóng đạt được trình độ của nền kinh tế thị trường phát triển nhưng đồng thời cũng tạo sức ép cho nền kinh tế bởi khi mà trình độ quản lý kinh tế còn quá thấp, không tương xứng với trình độ phát triển của nền kinh tế sẽ

tạo ra nhiều kẽ hở làm phát sinh tiêu cực.⁽⁴⁾

2. Xuất phát từ những đặc điểm đặc trưng của nền kinh tế thị trường nước ta, bên cạnh những thành quả kinh tế quan trọng đã đạt được, nền kinh tế thị trường cũng ảnh hưởng đáng kể đến tình hình tội phạm. Bảng sau cho chúng ta thấy “bức tranh toàn cảnh” về tình hình tội phạm nước ta giai đoạn 2001 – 2007.

Bảng 1: So sánh mức độ gia tăng của một số nhóm tội thời kì 2001 - 2007⁽⁵⁾

Năm		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Các tội XPSH	SL	27.211	27.633	28.753	30.503	33.440	39.556	37.820
	%	100	101,55	105,67	112,1	122,89	145,37	138,99
Các tội XPATCC, TTCC	SL	8.286	9.042	11.793	16.735	17.871	20.979	24.295
	%	100	109,12	142,32	201,97	215,68	253,86	293,21
Các tội phạm về ma túy	SL	10.678	12.194	14.590	11.790	12.233	12.530	11.978
	%	100	114,2	136,6	110,4	114,6	117,3	112,2
Các tội XPTM, SK, NP, DD của con người	SL	8.823	8.802	9.685	11.927	11.262	13.270	13.124
	%	100	99,8	109,8	135,2	127,6	150,4	148,7
Các tội XPTTQLKT	SL	956	1.106	1.445	1.711	1.713	1.650	1.477
	%	100	115,7	151,2	179	179,2	172,6	154,5
Các tội phạm về tham nhũng	SL	631	612	186	457	453	701	901
	%	100	0,97	0,29	72,4	71,8	111,1	142,8
Các tội phạm về môi trường	SL	44	45	72	293	286	329	271
	%	100	102,3	163,6	665,9	650	747,7	615,9
Các tội phạm khác	SL	1.592	1.822	1.841	2.037	2.060	2.364	2.129
	%	100	114,4	115,6	128	129,4	148,5	133,7
Tổng	SL	58.221	61.256	68.365	75.453	79.318	91.379	91.995
	%	100	105,2	117,4	129,6	136,2	157	158

Bảng trên cho thấy những năm gần đây số lượng tội phạm nước ta gia tăng rất nhanh. Nếu như các năm 2001 đến 2003 sự gia tăng của tội phạm còn thấp thì từ năm 2004 tội phạm đã gia tăng đáng kể. Đặc biệt

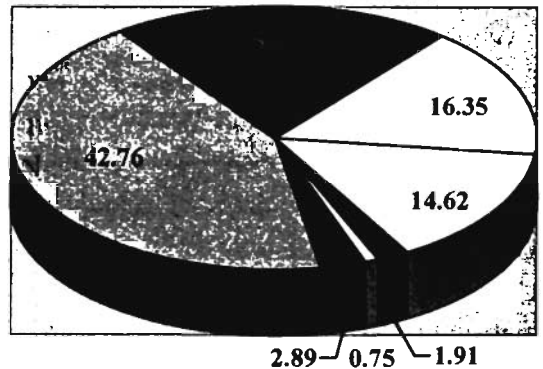
số lượng bị cáo bị đưa ra xét xử các năm 2006 và 2007 tăng hơn gấp rưỡi so với năm 2001 lần lượt là 157 và 158%. Cơ cấu và diễn biến của từng nhóm, từng loại tội cũng khác nhau.

**Bảng 2: Số lượng bị cáo đã xét xử sơ thẩm
thời kì 2001 - 2007 theo nhóm tội danh**

STT	Các tội danh	Số bị cáo
1.	Các tội xâm phạm sở hữu	224.916
2.	Các tội xâm phạm ATCC, TTCC	109.001
3.	Các tội phạm về ma túy	85.993
4.	Các tội xâm phạm TM, SK, NP, DD của con người	76.893
5.	Các tội xâm phạm trật tự kinh tế	10.058
6.	Các tội phạm về tham nhũng	3.941
7.	Các tội phạm khác	15.185
Tổng		525.987

**Biểu đồ 1: Cơ cấu số lượng bị cáo bị xét xử sơ thẩm
thời kì 2001 - 2007 theo nhóm tội danh (tỉ lệ %)**

- Các tội xâm phạm sở hữu (42.76%)
- Các tội XPATCC, TTCC (20.72%)
- Các tội phạm về ma túy (16.35%)
- Các tội XPTM, SK, NP, DD (14.62%)
- Các tội XPTTKT (1.91%)
- Các TP về tham nhũng (0.75%)
- Các tội phạm khác (2.89%)

Bảng 2 và biểu đồ 1 cho thấy nhóm tội xâm phạm sở hữu chiếm tỉ lệ nhiều nhất trong tổng số tội phạm với 224.916 bị cáo chiếm tỉ lệ 42,76% tổng số bị cáo. Về diễn biến: Từ 2004 đến 2007 số lượng bị cáo phạm các tội của nhóm tội này đã gia tăng nhanh chóng. Đặc biệt năm 2006 so với năm 2001 gần gấp rưỡi (145,37%). Nhóm tội xâm phạm an toàn công cộng, trật tự công cộng cũng chiếm tỉ lệ đáng kể với 109.001 bị cáo chiếm tỉ lệ 20,72% và cũng có mức độ gia tăng rất lớn.

Nhóm tội phạm về ma túy có mức độ gia tăng không lớn nhưng lại chiếm tỉ lệ đáng kể trong cơ cấu tội phạm với 85.993 bị cáo chiếm 16,35%. Trong khi đó, nhóm tội xâm phạm tính mạng, sức khoẻ, nhân phẩm, danh dự của con người không chỉ chiếm tỉ lệ lớn với 76.893 bị cáo chiếm 14,62% mà còn có mức độ gia tăng nhanh chóng. Năm 2006 so với năm 2001 nhóm tội này gia tăng hơn 150% và năm 2007 so với năm 2001 là gần 149%. Nhóm tội phạm về kinh tế, tham nhũng và môi trường

tuy chỉ chiếm tỉ lệ nhỏ trong cơ cấu tổng số tội phạm nói chung nhưng lại có mức độ gia tăng rất nhanh chóng. Cụ thể, nhóm tội phạm về tham nhũng năm 2007 so với năm 2001 là 142,8%. Nhóm tội xâm phạm trật tự quản lí kinh tế các năm 2004, 2005, 2006 so với năm 2001 đều tăng trên 170% và năm 2007 so với năm 2001 tăng hơn 150%. Đặc biệt nhóm tội phạm về môi trường có mức độ gia tăng kỉ lục. Các năm 2004, 2005 và 2007 so với 2001 đều tăng trên 600% và năm 2006 so với năm 2001 tăng kỉ lục 747,7%.

Như vậy có thể thấy cùng với sự tăng trưởng nhanh chóng của nền kinh tế, nhiều nhóm tội phạm ở nước ta thời gian qua đã có sự gia tăng rất nhanh chóng. Đây mới chỉ là phần nổi của “bức tranh” tội phạm nước ta thời gian qua (phần tội phạm rõ). Bên cạnh đó vẫn còn phần lớn tội phạm trên thực tế đã xảy ra nhưng chưa bị phát hiện và xử lí hình sự: Phần tội phạm ẩn. Theo một số công trình nghiên cứu thì tỉ lệ phát hiện và xử lí đối với tội tham ô là 10 - 25% và tội nhận hối lộ là 5 - 10%.⁽⁶⁾ Điều này có nghĩa là số lượng tội phạm ẩn đối với tội nhận hối lộ là 90 - 95% và tội tham ô là 75 - 80%.

3. Cơ cấu và diễn biến của tình hình tội phạm nước ta chịu ảnh hưởng đáng kể của các nguyên nhân có nguồn gốc từ ảnh hưởng của nền kinh tế thị trường. Ở đây có thể kể đến các nguyên nhân sau đây:

- Nền kinh tế thị trường phát triển nhanh chóng, bên cạnh việc tạo ra bộ mặt mới cho đất nước cũng phát sinh nhiều tiêu cực. Trước hết phải kể đến ảnh hưởng của kinh tế thị trường với sự tăng trưởng kinh tế, mở rộng giao lưu hợp tác quốc tế, sự du nhập lối sống phương Tây... đã tác động làm thay đổi nhiều

quan niệm đạo đức truyền thống tốt đẹp, hình thành tâm lí tham lam háms lợi, muốn làm giàu bằng mọi cách, kể cả bằng các việc làm phi pháp trong một bộ phận dân cư. Nền kinh tế thị trường giải phóng mọi năng lực sản xuất, tạo điều kiện cho con người làm giàu chính đáng. Một lớp người nhanh nhậy, nắm bắt được cơ hội đã giàu lên nhanh chóng, có cuộc sống đàng hoàng. Bên cạnh đó có một bộ phận khác thêm muốn cuộc sống giàu sang nhưng lại không chịu làm ăn chính đáng, thậm chí lười lao động chỉ muốn nhanh chóng và bằng mọi cách có tiền để phục vụ cuộc sống cá nhân ăn chơi trác táng. Những người này sẵn sàng làm những việc bất chính để kiếm tiền như trộm cắp, lừa đảo, thậm chí buôn lậu, buôn bán hàng giả, giết người, cướp tài sản, buôn bán ma tuý, buôn bán phụ nữ, trẻ em... Chính điều này làm cho một số nhóm tội phạm gia tăng nhanh chóng, đặc biệt là các tội xâm phạm sở hữu.

Tâm lí tham lam háms lợi không chỉ thúc đẩy con người phạm tội mà còn thúc đẩy một số người trở thành nạn nhân của tội phạm. Lợi dụng tâm lí háms lợi, một số người đã sử dụng hình thức vay trả lãi cao hay sử dụng hình thức đánh bạc đỏ đen, mua bán nhà đất... để lừa đảo. Thậm chí người phạm tội còn kêu gọi mọi người đầu tư trên mạng để kiếm lợi như vụ lừa đảo qua mạng của tập đoàn Colony Invest với hàng ngàn nạn nhân và hàng tỉ đồng.⁽⁷⁾ Người phạm tội còn lợi dụng tâm lí ham chơi bởi hưởng thụ của nạn nhân để dụ dỗ họ sử dụng ma tuý rồi ép buộc phải buôn bán, vận chuyển ma tuý, dụ dỗ làm gái mại dâm, hình thành các tổ chức buôn người xuyên quốc gia... Quá trình nạn nhân hoá chịu tác động rất lớn bởi các yếu tố tâm lí, nhất là

các phẩm chất tâm lý lệch lạc của con người.

- Sự phát triển của nền kinh tế thị trường đem lại sự thay đổi nhanh chóng trong đời sống kinh tế. Một bộ phận dân cư được hưởng lợi từ các chính sách của nền kinh tế như chính sách đền bù ruộng đất, từ việc mở đường, xây cầu, xây dựng các công trình công cộng, mở rộng đô thị... Nhiều người trong số họ đã phát sinh tâm lý ăn chơi hưởng thụ, hình thành thói quen tiêu xài thậm chí lao vào các tệ nạn xã hội cờ bạc, ma túy.... Sau khi tiêu hết số tiền được đền bù, số người này rất dễ gia nhập, bổ sung vào đội ngũ người phạm tội. Nền kinh tế thị trường cũng tạo ra sự xuống cấp về đạo đức của một bộ phận cán bộ, đảng viên chỉ biết lợi dụng những sơ hở trong chính sách, pháp luật và cơ chế quản lý để phạm tội nhằm phục vụ mục đích cá nhân mình và gia đình.

- Nền kinh tế thị trường nước ta còn chưa có nền tảng vững chắc nên chưa tạo được nhiều việc làm cho người lao động. Thiếu việc làm dẫn đến thiếu thốn về kinh tế và từ đó dẫn đến việc phát sinh tội phạm. Nghiên cứu tội lừa đảo chiếm đoạt tài sản cho thấy có đến 30,8% số người phạm tội không có việc làm.⁽⁸⁾ Theo số liệu của C16 Bộ công an thì số người phạm tội do thất nghiệp là 41,8%.⁽⁹⁾ Đối với tội trộm cắp tài sản, nghiên cứu 586 bị cáo bị truy cứu TNHS về tội trộm cắp tài sản có 257 người chiếm 43,85% không có nghề nghiệp.⁽¹⁰⁾

- Như trên đã phân tích, mặc dù nền kinh tế thị trường nước ta mới trong giai đoạn hình thành và phát triển nhưng chúng ta đã xây dựng nền kinh tế theo khuôn mẫu hiện đại của các nước kinh tế thị trường ở giai đoạn cao. Điều này tạo ra nhiều thuận lợi nhưng cũng

phát sinh không ít khó khăn khi mà trình độ quản lý nền kinh tế còn quá thấp, chưa tương xứng với tính chất của nền kinh tế. Sự không phù hợp này đã tạo ra nhiều bất cập và trong nhiều trường hợp làm phát sinh tội phạm. Bộ máy quản lý hành chính cồng kềnh, chồng chéo, thủ tục rườm rà, hoạt động thiếu hiệu quả, buông lỏng hoạt động kiểm tra giám sát, văn hoá công sở còn nặng nề tư tưởng quan liêu, hách dịch... làm cho chúng ta khó nắm bắt, khó quản lý tốt nền kinh tế-xã hội. Đây là nguyên nhân làm cho các tội xâm phạm an toàn công cộng, trật tự công cộng, nhóm tội xâm phạm sở hữu, nhóm tội phạm về ma túy, nhóm tội xâm phạm trật tự quản lý kinh tế gia tăng nhanh chóng. Hoạt động của các cơ quan bảo vệ pháp luật tuy đã có nhiều cố gắng nhưng vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu của cuộc đấu tranh chống và phòng ngừa tội phạm cũng là nguyên nhân làm cho tội phạm gia tăng.

Sự bất cập của nền kinh tế còn được thể hiện trong sự thiếu hoàn thiện của hệ thống chính sách và pháp luật. Các chính sách quản lý thuế, tài chính, tiền tệ, tài sản còn nhiều sơ hở, các quan hệ sở hữu và phân phối còn chưa hoàn toàn thoát khỏi những dấu ấn của thời bao cấp là nguyên nhân thuận lợi cho nhóm tội phạm về tham nhũng, nhóm tội xâm phạm sở hữu gia tăng. Chính sách thu hồi đất nông nghiệp chưa đồng bộ với chính sách tạo việc làm, đào tạo nghề làm cho một bộ phận nông dân rơi vào tình trạng thất nghiệp. Hệ thống pháp luật chưa đầy đủ và hoàn thiện đảm bảo cho sự vận hành của nền kinh tế thị trường vì vậy vẫn còn nhiều kẽ hở để người phạm tội lợi dụng thực hiện các hành vi phạm tội.

4. Phòng chống tội phạm luôn là nhiệm vụ trọng tâm của nước ta trong bất kì giai

đoạn nào của tiến trình lịch sử. Trong giai đoạn hiện nay, phòng chống tội phạm hơn lúc nào hết cần đặc biệt được chú trọng bởi dưới tác động của kinh tế thị trường, diễn biến của tình hình tội phạm nước ta thời gian gần đây là vô cùng phức tạp và có chiều hướng gia tăng nhanh chóng. Phòng chống tội phạm đòi hỏi phải tập trung làm hạn chế các nguyên nhân phát sinh tội phạm do ảnh hưởng tiêu cực của nền kinh tế thị trường. Phòng chống tội phạm trong nền kinh tế thị trường hiện nay cần tập trung vào các biện pháp sau:

a. Các biện pháp đấu tranh chống tội phạm

Đấu tranh chống tội phạm được hiểu là các hoạt động phát hiện và xử lý tội phạm.⁽¹¹⁾ Hoạt động này chủ yếu do các cơ quan điều tra, viện kiểm sát, toà án và thi hành án thực hiện. Công tác phát hiện và xử lý tội phạm của các cơ quan bảo vệ pháp luật nước ta thời gian qua đã đạt được nhiều thành công. Nhiều vụ phạm tội nghiêm trọng đã được phát hiện và xử lý. Tuy nhiên, tỉ lệ tội phạm ẩn còn cao chứng tỏ hiệu quả hoạt động của các cơ quan này còn chưa đáp ứng được yêu cầu đấu tranh chống tội phạm. Kinh tế thị trường không chỉ tạo ra sự thay đổi lớn cho bộ mặt nền kinh tế mà còn tạo những điều kiện vật chất cho hoạt động tội phạm. Người phạm tội đang cấu kết hình thành các tổ chức phạm tội với nhiều thành viên thậm chí là các tổ chức xuyên quốc gia với sức mạnh kinh tế rất lớn. Nhiều tổ chức tội phạm còn tìm mọi cách mua chuộc, liên kết hay bảo trợ cho các quan chức trong bộ máy nhà nước, từ đó khống chế họ để hình thành các tổ chức mafia có sự kết hợp giữa sức mạnh kinh tế và chính trị. Những tổ chức tội phạm này là vô cùng nguy hiểm. Kinh tế thị trường

phát triển thì người phạm tội cũng như các tổ chức phạm tội sẽ có điều kiện sử dụng các tiến bộ của khoa học kỹ thuật vào thực hiện và che dấu tội phạm. Đấu tranh chống tội phạm trong nền kinh tế thị trường vì vậy đòi hỏi các cơ quan bảo vệ pháp luật không chỉ phải nâng cao trình độ nghiệp vụ, nâng cao hiểu biết các lĩnh vực chuyên môn sâu mà còn phải được trang bị những công cụ phương tiện và nguồn tài chính đủ mạnh mới có đủ khả năng phát hiện và xử lý nhanh chóng, kịp thời và chính xác các hành vi phạm tội. Khung pháp lí và các cơ chế chính sách đảm bảo hoạt động cũng như sự phối hợp hoạt động của các cơ quan bảo vệ pháp luật cũng cần được hoàn thiện theo hướng tăng thêm quyền hạn cũng như đảm bảo đầy đủ các cơ sở vật chất, trang thiết bị cho hoạt động của các cơ quan này. Chỉ trên cơ sở được tạo các điều kiện đủ mạnh cả về khung pháp lí, cả về các điều kiện vật chất, kĩ thuật thì mới đảm bảo cho các cơ quan này hoàn thành tốt nhiệm vụ phát hiện và xử lý tội phạm, góp phần hạn chế tội phạm xảy ra.

b. Các biện pháp phòng ngừa tội phạm trong nền kinh tế thị trường

Phòng ngừa tội phạm được hiểu là những biện pháp loại trừ nguyên nhân của tội phạm do ảnh hưởng của nền kinh tế thị trường nhằm ngăn chặn tội phạm xảy ra.⁽¹²⁾ Tội phạm phát sinh luôn là sự tác động qua lại giữa các yếu tố chủ quan bên trong con người (các đặc điểm tâm sinh lí) với các yếu tố khách quan thuộc về môi trường bên ngoài (các yếu tố kinh tế-xã hội). Phòng ngừa tội phạm vì vậy cần hướng vào cả các yếu tố chủ quan và cả các yếu tố khách quan thì mới đạt được hiệu quả cao nhất. Với quan

điểm đó, phòng ngừa tội phạm trong nền kinh tế thị trường nước ta hiện nay cần tập trung vào các biện pháp sau đây:

- Biện pháp giáo dục chính trị, tư tưởng

Kinh tế thị trường với xu hướng hội nhập kinh tế thế giới, bên cạnh những yếu tố tích cực, luôn kèm theo những tác động tiêu cực, những ảnh hưởng từ sự du nhập lối sống phương Tây... đã tác động đến một bộ phận dân cư làm hình thành những phẩm chất tâm lí lệch lạc như sự xuống cấp về đạo đức, coi trọng đồng tiền, sự háms lợi, làm giàu bất chính, thói quen ăn chơi hưởng thụ, lười lao động... Vì vậy, vấn đề vô cùng quan trọng là phải luôn tăng cường hiệu quả công tác tuyên truyền, giáo dục. Việc tuyên truyền giáo dục phải được thực hiện thường xuyên, rộng rãi có sự phối kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường, cơ quan, chính quyền các cấp cũng như các tổ chức Đảng, các tổ chức xã hội, xã hội nghề nghiệp. Việc tuyên truyền, giáo dục cần tập trung vào việc giáo dục để hình thành nhân cách con người hiện đại, có phẩm chất, lối sống tốt. Tôn trọng tuyệt đối các lợi ích công cộng, lợi ích của người khác. Tuyên truyền giáo dục để hình thành nếp sống kỉ luật, không xâm hại đến lợi ích của người khác. Việc tuyên truyền giáo dục cũng cần tập trung giáo dục đạo đức trong sản xuất kinh doanh, coi trọng chữ tín, coi trọng tính mạng sức khoẻ con người, loại bỏ các tư tưởng làm giàu bất chính, sản xuất buôn bán bất chính, bất hợp pháp, hình thành nên trong mỗi người thói quen cư xử, làm việc và kinh doanh văn hoá.

Việc tuyên truyền giáo dục chỉ thật sự phát huy tác dụng nếu chúng ta có những chiến lược phù hợp, huy động được sức mạnh của đông đảo các tầng lớp dân cư, các

cơ quan tổ chức xã hội tham gia một cách nhiệt tình và có trách nhiệm. Kinh tế càng phát triển thì đòi hỏi con người càng phải có trách nhiệm với xã hội, với người khác và với chính bản thân mình. Chúng ta đã có những cuộc vận động nói không với ma túy hay việc trao các giải thưởng cho các sản phẩm vì sức khoẻ cộng đồng. Tuy nhiên những hoạt động như vậy chưa nhiều, cần có nhiều cuộc vận động tuyên truyền để tẩy chay các sản phẩm kém chất lượng, các sản phẩm bóc lột sức lao động trẻ em, các sản phẩm gây ảnh hưởng đến sức khoẻ, tính mạng của con người. Không chỉ vận động không tiêu dùng mà còn vận động để người sản xuất, kinh doanh cũng tẩy chay các loại sản phẩm này. Bên cạnh đó cần hướng con người vào các hoạt động có ích như ca nhạc, thể thao, du lịch... Việc tuyên truyền, giáo dục không chỉ nhằm vào một số đối tượng mà cần nhằm vào nhiều đối tượng nhất là lớp trẻ để hình thành trong họ sự thay đổi cơ bản về văn hoá ứng xử, văn hoá kinh doanh. Bên cạnh đó, giáo dục nâng cao phẩm chất cán bộ, đảng viên đang là yêu cầu cần thiết nhằm tăng cường sức mạnh của đội ngũ cán bộ, đảng viên, đảm bảo loại trừ các tư tưởng, lối sống không lành mạnh, hình thành văn hoá công sở văn minh cũng chính là loại trừ các nguyên nhân làm phát sinh tội phạm. Nâng cao tuyên truyền giáo dục trong mọi tầng lớp nhân dân, loại bỏ những tư tưởng, nhân cách, phẩm chất lệch lạc trong các tầng lớp dân cư cũng sẽ hạn chế và loại trừ được các nguy cơ nạn nhân hoá của nhiều người. Nếu việc tuyên truyền giáo dục huy động được sức mạnh toàn dân thì hiệu quả phòng ngừa tội phạm sẽ vô cùng lớn.

- Các biện pháp tạo việc làm

Nhà nước với vai trò quản lý vĩ mô nền kinh tế cần có các chiến lược phát triển kinh tế đi liền với các chiến lược tạo công ăn việc làm cũng như phát triển mạnh mẽ các loại hình đào tạo nghề. Vấn đề tạo thêm việc làm đang đòi hỏi Nhà nước có những chính sách vĩ mô để giải phóng mọi năng lực sẵn có của nền kinh tế. Bên cạnh đó, vấn đề đào tạo nghề của nước ta hiện nay còn chưa đáp ứng được yêu cầu của nền kinh tế. Một bộ phận lớn người lao động không có việc làm không phải vì thiếu việc mà vì trình độ lao động và kỹ năng nghề nghiệp của họ không thể đáp ứng được yêu cầu của công việc. Đào tạo nghề vì vậy hơn lúc nào hết đang đòi hỏi chúng ta phải thật sự đổi mới toàn diện. Làm sao để đào tạo nghề có thể tiếp cận được nhu cầu của thị trường lao động đang là bài toán khó nhưng không phải không có lời giải. Lao động không được đào tạo khiến họ không kiếm được việc làm và nếu có việc thì lương quá thấp không đủ trang trải cuộc sống chính là nguy cơ tiềm tàng trong việc làm phát sinh tội phạm. Hiện nay chúng ta mới chú trọng đến phát triển các loại hình đào tạo đại học mà chưa thực sự chú trọng công tác đào tạo nghề. Đào tạo nghề của chúng ta vừa yếu vừa thiếu. Việc hướng nghiệp, đào tạo nghề cho thanh niên còn chưa được chú trọng. Nhà nước cần sớm có chính sách và cơ chế thoả đáng để tăng cường hoạt động của các cơ sở đào tạo nghề cũng như chính sách tạo việc làm để có thể giải phóng được nhiều nhất các tiềm lực kinh tế, nâng cao chất lượng nguồn lao động thì mới có thể hạn chế và xoá bỏ nguyên nhân của tội phạm có nguồn gốc từ thất nghiệp, nghèo đói.

- Biện pháp cải cách hành chính

Tiếp tục cải cách hành chính theo hướng hoàn thiện các thủ tục hành chính, xoá bỏ các thủ tục rườm rà, không cần thiết. Các bộ, ngành đã ban hành các bộ tiêu chuẩn thủ tục hành chính nhằm thống nhất trong việc giải quyết các thủ tục trong các bộ, ngành. Tuy nhiên nhiều thủ tục vẫn còn rườm rà gây trở ngại cho người dân và các cơ quan tổ chức. Cán bộ, công chức còn ảnh hưởng nặng nề của tư tưởng quan liêu, hách dịch, cửa quyền. Cải cách thủ tục hành chính vì vậy vẫn còn là vấn đề cấp bách của chúng ta hiện nay nhằm nâng cao hiệu quả giải quyết công việc, tạo thuận lợi cho việc giải quyết công việc hành chính công. Bên cạnh đó, nâng cao phẩm chất, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, xoá bỏ tư tưởng quan liêu, hách dịch cửa quyền của cán bộ cũng đang là vấn đề cần thiết. Xây dựng văn hoá công sở, tôn trọng người dân, nâng cao chất lượng, hiệu quả công việc, tăng cường hoạt động thanh tra, kiểm tra, giám sát, minh bạch hoá các thủ tục hành chính... đang là những vấn đề cấp bách đặt ra cho bộ máy hành chính nước ta. Nền hành chính hiện đại, hoạt động có hiệu quả sẽ làm hạn chế và xoá bỏ rất nhiều các nguyên nhân phát sinh tội phạm, đặc biệt là các tội phạm về tham nhũng, tội chống người thi hành công vụ...

- Nâng cao trình độ quản lý kinh tế

Nâng cao trình độ quản lý kinh tế cũng đang là yêu cầu cấp bách hiện nay. Nền kinh tế thị trường nước ta được xây dựng theo hình mẫu nền kinh tế thị trường hiện đại. Điều đó đòi hỏi trình độ quản lý kinh tế phải tương xứng với trình độ phát triển của nền kinh tế thị trường. Sự không phù hợp giữa trình độ quản lý kinh tế với trình độ phát

triển của nền kinh tế sẽ tạo ra nhiều kẽ hở để người phạm tội lợi dụng. Việc thực hiện các chính sách hoàn thuế giá trị gia tăng hay chính sách hỗ trợ lãi suất đã cho chúng ta thấy hậu quả của sự không phù hợp đó. Nâng cao trình độ quản lý kinh tế trước hết đòi hỏi cần hoàn thiện khung pháp luật về kinh tế đồng bộ để đảm bảo sự vận hành tốt của nền kinh tế. Cần có các chiến lược ngắn hạn và dài hạn trong việc đào tạo đội ngũ cán bộ quản lý kinh tế có đầy đủ đức tài để hoàn thành tốt vai trò, nhiệm vụ của mình. Có như vậy mới đảm bảo loại trừ các sơ hở trong quản lý kinh tế, ngăn ngừa các nguyên nhân làm phát sinh tội phạm.

Chống và phòng ngừa tội phạm là hai mặt gắn bó hữu cơ với nhau. Hoạt động chống tội phạm đạt hiệu quả cao sẽ góp phần ngăn ngừa người phạm tội không tái phạm hay tái phạm nguy hiểm (phòng ngừa riêng) đồng thời còn góp phần ngăn ngừa mọi người không thực hiện hành vi phạm tội (phòng ngừa chung). Mặt khác, hoạt động phòng ngừa tội phạm chính là áp dụng các biện pháp để hạn chế không cho tội phạm xảy ra nên hoạt động này có cùng mục đích với hoạt động chống tội phạm. Hoạt động chống và phòng ngừa tội phạm muốn đạt hiệu quả cao đòi hỏi trước hết phải luôn luôn tiến hành đồng bộ các biện pháp chống và phòng ngừa tội phạm.

(Xem tiếp trang 76)

(1).Xem: Phạm Ngọc Quang và Trần Đình Nghiêm (chủ biên), *Thời kì mới và sứ mệnh của Đảng ta*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2001, tr. 300.

(2).Xem thêm: Trí Minh, *Sẽ có Tổ chức các nước xuất khẩu gạo*, Nguồn <http://www.laodong.com.vn/Home/Se-co-To-chuc-cac-nuoc-xuat-khau-gao/20085/86853>.

laodong; Nguồn: *Việt Nam đứng thứ hai về xuất khẩu cà phê*, <http://viet.vietnambassys.us/tintuc/story.php?d=20001227170054>; http://vi.wikipedia.org/wiki/C%C3%A1c_n%C6%B0%E1%BB%9Bc_xu%E1%BA%A5t_kh%E1%BA%A9u_c%C3%A0_ph%C3%AA; Thiện An, *Xuất khẩu cà phê năm 2009 có thể đạt 1,6 tỉ USD*, Nguồn: <http://www.vneconomy.vn/2009091809282165P0C10/xuat-khau-ca-phe-nam-2009-co-the-dat-16-ty-usd.htm>; Hà Đăng, *Tổng quan kinh tế năm 2008 và triển vọng năm 2009*, Nguồn: http://www.tapchiconsan.org.vn/details.asp?Object=5&news_ID=14139843, www.vnexpress.net/GL/Kinhdoanh/2008/12/3BA09CAC/; Hồng Khánh, *GDP tăng trưởng thấp nhất trong 10 năm qua*, Nguồn: <http://vnexpress.net/GL/Xa-hoi/2009/10/3BA14BBE/>.

(3).Xem: PGS.TS. Nguyễn Phú Trọng: “*Kinh tế thị trường và vai trò lãnh đạo của Đảng*” trong cuốn *Vững bước trên con đường đã chọn*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2007, tr. 297; Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng, Nguồn: http://www.cpv.org.vn/cpv/Modules/News/NewsDetail.aspx?co_id=30136&cn_id=176633, ngày 12/11/2009; <http://vanban.moet.gov.vn/?page=1.15&script=viewdoc&view=17804&opt=brpage>; <http://dangbo.most.gov.vn/modules.php?name=News&file=article&sid=184>

(4).Xem: Phạm Văn Dũng (chủ biên), *Định hướng XHCN trong phát triển kinh tế thị trường ở Việt Nam - thực trạng và giải pháp*, Nxb. Đại học quốc gia Hà Nội, 2009, tr. 53 - 57 và 91 - 99.

(5). Số liệu được tổng hợp dựa trên số liệu của Phòng tổng hợp Tòa án nhân dân tối cao.

(6).Xem: Trần Công Phàn, *Tình hình, nguyên nhân và các biện pháp đấu tranh phòng chống các tội tham nhũng*, Luận án tiến sĩ luật học, tr. 60.

(7).Xem: <http://www.tienphong.vn/Tianyon/Index.aspx?ArticleID=101496&ChannelID=12>

(8).Xem: Lê Đăng Doanh, *Đấu tranh phòng chống tội lừa đảo chiếm đoạt tài sản ở Việt Nam*, Luận án tiến sĩ luật học, Hà Nội, 2008, tr. 60.

(9).Xem: Lê Đăng Doanh, *TLĐd*, tr. 83.

(10).Xem: Hoàng Văn Hùng, *Tội trộm cắp tài sản và đấu tranh phòng chống tội phạm này ở Việt Nam*, Luận án tiến sĩ luật học, Hà Nội, 2007, tr. 91.

(11).Xem: Nguyễn Ngọc Hoà: *Tội phạm và cấu thành tội phạm*, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội 2008, tr. 254.

(12).Xem: Nguyễn Ngọc Hoà, *Sdd*, tr. 255, 256.